

Dejaje vsak četnik in velja a
 politično vred ali v Mariboru a
 političnem na dom za celo leto
 20 K. Dol leta 20 K. za četr leta
 20 K. Izven Jugoslavije 50 K.
 Naročnina se pošlje na uprav-
 ništvo "Slovenskega Gospodarja"
 v Mariboru, Koroška cesta št. 5.
 List se dopolnjuje do odpovedi.
 Naročnina se plačuje naprej.
 Telefon št. 220.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje "Katol. tiskovnega društva"
 dobivajo list brez posebne na-
 ročnine. — Uredništvo: Koroška
 cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo.
 Upravištvo sprejema naročnine,
 inserate in reklamacije. Cena
 inseratov po dogovoru. Za vsak
 kratne oglase primeren popust.
 Nezaprite reklamacije so polnina
 proste.
 Telefon št. 229.

7. številka

Maribor, dne 17. februarja 1921.

55. letnik.

Proti Pribičevičevi sokolizaciji šol.

Za v zadnjem "Gospodarju" smo obelodanili, da hoče naš prosvetni mištevski Pribičevič, upiraje se na novi liberalno prikrojeni višji šolski svet v Ljubljani in na naše demokratsko učitelstvo, posokoliti naše šolstvo. Tej Pribičevičevi nasilni sokolizaciji so se uprli vsi krščansko misleči voditelji našega ljudstva, predvsem naši katoliški jugoslovanski školje, ki so se zbrali in šli osebno v Beograd protestirati proti izvedbi sokolizacije naših šol. Zagrebški nadškof dr. Bauer in ljubljanski dr. Jeglič ter dlakovski dr. Aksamovič so izročili vladi posebno spomenico, ki vsebuje vso dosedanje protiversko gonjo in delovanje Sokola med mladino in ravno radi verskonavnega zastrupljenja naše mladine zahteva naš episkopat, da ukine minister Pribičevič svoj ukaz za sokolizacijo naših šol.

Našim školom so se pridružili glede nastopa proti izvedbi Pribičevičevega ukaza tudi naši poslanci iz vrst Jugoslovanskega kluba: dr. Korošec, in dr. Hohnjec. Dr. Korošec je naslovil svoj tozadevni protest na ministrskega predsednika Pašiča in ministra Pribičeviča; dr. Hohnjec je pa protestiral proti sokolizaciji našega šolstva pri Pribičeviču, kateremu je obrazložil, da naši krščanskistarsi ne morejo svojih otrok izročiti v vzgojo svobodomiselnim sokolskim načelom; edino le krščanskim načelom in ciljem, katerih udeležitev zasleduje Orel. Ako bi Pribičevič posokolil naše šole, bi

to storil le nasilnim potom in se s sokolizacijo pregrešil nad vestjo krščanskih staršev in otrok.

Ako bo imel minister Pribičevič za vse te proteste gluha ušesa, potem povdarja poslanec dr. Hohnjec, bo naše ljudstvo prisiljeno, da si samo pomaga ter obvaruje verske svetinje v svojih šolah.

Iz ravnokar povedanega je razvidno, da so naši dušni in politični voditelji podvzeli vse mogoče korake, da zabranijo Pribičevičev sokolski versko npravni strup za našo mladež. Ako prosvetno ministrstvo ne bo posuhnilo naših škofov in politikov, ne morala odnehati s sokolizacijo vsled tozadevnega odpora od strani naših staršev, ki bodo kot prvi in glavni odgovarjalci svojih otrok napeli zadnja očetovsko materinske sile, da otmajo svojo dečo Bogu, Cerkvi, državi ter samim sebi.

Pri vseh naših protestih proti sokolizaciji naših šol pa moramo beložiti, da Samostojna, ki tako rada povdarja svojo vernost in skrb za krščansko vzgojo naše mladine, ni niti v Beogradu, niti v "Kmetijskem listu" zmigala niti z mezinem proti izpeljavi Pribičevičevega ukaza posokoljevanja. Tozadevna brezbriznost samostojnežev je zopet jasen dokaz za bratstvo liberalne in samostojne stranke, kjer gre zoper vero in krščansko ravnost. So pač naši samostojneži liberalci-svobodomisleci pod firmo Samostojne kmetijske stranke.

Kaj pridigujejo samostojni poslanci?

Kar je slabega in neprijetnega z kmeta, tega je kriv dr. Korošec. Samostojni slikajo dr. Korošca kot tisto strašno zver, ki hoče požreti Slovence in kmeta. Če liberalni finančni minister povisa davke, če zahteva, da jih moramo do konca maja naprej plačati ce je previsoka carina, če je draginja itd., vsega tega je po mnenju samostojnežev kriv dr. Korošec. Korošec je bil menda vsemogočen, ko je bil minister, ker je on edini vsega kriv, kar je on vse lahko napravil. Kaj pa so potem delali drugi ministri? Na liberalnih ministrjih ne najdemo samostojneži nič slabega, in vendar so v resnici ti največji škodljivci kmeta in država. Ne povedo svojim, da samostojni poslanci v Beogradu podpirajo da so samostojni takoj prisegli kralju liberalce, ki brez njih ne bi imeli večine, da samostojni delajo zoper samopravo Slovenije; nič jim ne pove, da so samostojni takoj prisegli kralju; Dr. Korošec je zahteval, da naj po-

slanci prisujejo se le potem, ko bo ustava že sklenjena, in da naj se izpusti beseda "kralju", a samostojni so glasovali z liberalci za to, da morajo vsi poslanci zdaj takoj prisesti kralju. Ako ne bi samostojni za takojšnjo pri-sego glasovali, ne bi bilo treba našim in drugim poslancem prisesti.

Samostojni na shodih vedno pravijo svojim, da je Samostojna za vero, da vera mora biti, a ne povejo pa, da so v Beogradu samostojni podpisali zahtevo, da naj vlada prizna, da je vera privatna stvar, to se pravi: če imaš vero je prav, če ne, pa je tudi prav, vera nima nič govornih nikjer, ne v šoli, ne v državi, ne v življenju, doma jo lahko imaš, če hočeš, a za javnost je ni treba, državi se na vero in verske resnice ni treba nič ozirati.

Ravno isto trdijo socialni demokracije in druge protiverske stranke. Da tudi samostojni poslanci pravijo, da je vera samo privatna stvar, je

najboljši dokaz, da je samostojna protiverska stranka, kdor ljubi vero in cerkev, ne more in ne sme biti za to, da je vera privatna stvar, ker to je od cerkve obsojen nauk, to je bogokleten stavek. Taki kristjani so g. Urek in njegovi kompanjoni. Zasebno, privatno se delajo dobre kristjane, a v javnosti, pred ljudmi so Kristusa zatajili! Zalostno!

Na shodu v St. Janžu na Stefanovo je Kirbiš zatrjeval ljudem, da so oni za vero, in je rekel, da bo en sodnik vse sodil. To je menda bila edina resnica, ki jo je na tistem shodu izrekal.

Da, Kristus, sodnik bo vse sodil, tudi samostojne ki sedaj hočejo, kakor dokazuje njihov nauk, da je vera privatna stvar, Kristusa in njegovo vero je iz javnosti pregnati. Kristus in njegova vera bi morala po mnenju samostojnih kje v kotu v hiši ali v kakem kotičku v srečo lepo na miru in tiho biti, kakor se godi kje v kakem zadnjem "šibelen" revni od nevaležnih otrok zavrženim in zaničevanim prevzitarjem, ki se ne smejo nikjer oglasiti in prikazati, ker jim potem mlada dva takoj rečeta; vi se le skrivajte in tiho bodite, vi nimate nič govornih. Besede samostojnih: vera je privatna stvar, pomenijo ravno isto: Kristus in vera se ne smeta v javnosti pokazati in oglasiti, vidva ne spadata v življenje, v politiko, v javnost, v vladanje, tam imamo samo mi govoriti, mi smo samostojni, na vaju se mi ne bomo in se nam ni treba ozirati, vaju ne bomo poslušali, vidva imata k večjemu na skrivnem kje v srečo ali pri ženskah ali v cerkvi govoriti. To pomeni nauk samostojnih: vera je privatna stvar. Ali sme tako govoriti in misliti pravi kristjan? Ali se ne pravi to, Kristusa pred ljudmi, v javnosti zatajiti? Tudi take kristjane boče, g. Kirbiš, eden sodnik sodi, prav za prav pa jih je že sodil, ko je rekel: Kdor bo mene zatajil pred ljudmi, tega bom tudi jaz zatajil pred Očetom nebeskim! Edino opravičba za Kirbiša in samostojne bi bile Kristusove besede: Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo, oz. kaj govorijo. Toda lahko bi vedeli, če bi hoteli cerkev poslušati, ki ta nauk obsoja. Zato bi na zadnje obveljale za te zasleplence besede: Kdor cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očiten grešnik.

Politični ogled.

JUGOSLAVIJA. V Beogradu se vedno deluje ustavni odbor, ki se bavi z raznimi ustavnimi načrti, katere predlagajo posamezne stranke. Doslej so predložili ustavne načrte: Jugoslo-

vanski klub, Narodni klub in muslimani; mnenje teh strank glede bodoče ustave se po večjem krijejo in predvidevajo ti načrti 6 avtonomnih pokrajin. Komunistični in socialistični načrti ustave je prikrojen prvi po ruskem receptu, drugi se pa nagiba k centralizmu. Poleg teh načrtov se imamo vladni načrt, ki je skoz in skoz centralist čen in proti kateremu se borijo vse stranke, ki niso v vladi. Zemljoradniki (z njimi naš samostojni) še niso predložili ustavnega načrta, ki bo pa gotovo bolj na centralistično plat. O teh raznih ustavnih načrtih se vršijo razgovori v sejah ustavnega odbora. Naš ministrski svet se peča a preosnovno posameznih pokrajinskih vlad. Doslej je določil novega predsednika za Slovenijo v osebi g. Baltiča. — Stiri ministrstva so dobila poleg ministrov še posebne ministrske pomočnike. — O Radiću pravijo, da pride te dni s 4 poslanci v Beograd in bo predložil regentu obširno spomenico svojih zahtev. Iz Dalmacije javljajo, da vršijo povsodpodalmskih mestih Italijani predpriprave, da izprazni kraje, ki pripadajo po mirni pogodbi nam.

AVSTRIJA. Zavezanici nikakor ne dovolijo, da bi se združila Avstrija z Nemčijo, nemško časopisje je pa začelo sedaj širiti v svet vesti o razdelitvi Avstrije na posamezne sosedne države, kar pa ne odgovarja dejstvu.

RUSIJA. Na Ruskem imajo zopet nove, za boljševike nevarne pante mornarjev. Bolševiška mornarica se je spuntala radi slabe prehrane in se polastila Petrograda. Puntarski mornari grozijo, da bodo začeli obstreljati Petrograd, ako jim sovjetska vlada ne izpolni njihovih zahtev. — Romuni se silno bojijo bolševiške ofenzive, ki bi imela kmalu pričeti. Romuni se oborožujejo na vse kripelje, v romunski armadi je veliko francoskih oficirjev, ki bi naj preosnovali romunsko armado.

Tedenske novice.

NAS NOVI PODLISTEK. Naše čitatelje opozarjamo na naš novi podlistek: "Zaklad na otoku". Snow bo zanimiva ravno tako kot "Robinson" in "Salomonovi rudniki". Podlistek bo precej dolg in začnemo s pričudljivo tedensko kratko zimske večere s privlačnim čtivom, naj si naroči "Gospodarja".

DELOVANJE NAŠIH POSLANCEV v Beogradu. Pred nekaj dnevi je vložil poslanec dr. Josip Hohnjec v imenu Jugoslovanskega kluba pri mi-

Hajduk Veljko Petrovič.

(Konec.)

Ko so leta 1810 Rusi vkorakali v Krajino, gre tudi Veljko s svojimi vojaški momki pred njimi ter se je celo leto pri njih hrabro vojskoval ob Donavi in Timoku, a za svojo hrabrost je dobil zlato svetinjo; na jesen je peljal rusko vojsko pod Varvarin, ker je v oni slavni bitki bil ranjen na levo roko in je od tega ostal nekoliko pohabljen (da ni mogel prsta dobro raztegniti, niti skrčiti). Tega leta je dobil nekje od Turkov zelo lepo sabljo, okovano s srebrom in z zlatom in okrašeno s kamenjem, pa jo po takratnem načelniku ruske vojske pošlje v dar feldmaršalu Kamenskemu, ki mu jo je pa postal nazaj z izgovorom, da ni vreden nositi take sablje, nego naj jo nosi oni junak, ki jo je dobil od Turkov, ter mu še pošlje 200 cekinov v dar.

Četudi se je tega leta sestal ter spraval s Črnim Jurijem, vendar pa ostane na jesen zopet pri Milenku in pri Petru, ki ga po novem letu (1811) vzameta s sabo v Beograd, da bi jima s svojimi momki bil na pomoč, če

se pobijeta z Mladenom in s Črnim Jurijem. Ko pa uvidita Črni Jurij in Mladen, da je Veljko edina podpora Milenkova in Petrova, se mu staknata in podkupita ga, a obanem se prineseta neko lažljivo pismo, da so Turki udarili na Banjo ter ga takole odpravita na mejo proti Turkom, ter se obljubita, da pošljeta takoj za njim vojvodsko diplomu, kakor hitro bo izdelana.

Istege leta na polelje ga zopet napade o one bulubašice in knežiči iz Banjske in iz Črnoriješke, ki so že na minuli skupščini bili postali vo vodi, toda od nje niso mogli doseči, da vojvodujejo, ter ga obtožijo pri Mladenu in Črnem Juriju in se podkupijo pisarje Črnega Jurija. Tako ga odstranijo iz Banje in premesta v Negotin, namesto Miše Karapančiča, ki je tega leta umrl. Ko je tako dospel v Negotin, ni imel nobenega drugega bogastva, kakor dobrega konja in gosposko obleko in orožje, kar je vse, kar je dobil na vojski, je razdeljeval med svoje. Toda tukaj vzame 1. 1812 od državnega sveta v zakup brodovino in drobovje zaklanih živali v dotičnem kraju ter po sreči zelo obogati.

A tudi ta dobiček je ves razdelil med svoje bimbaše in bulubaše.

Ko se leta 1813 prične vojska s Turki, mu prideli državni svet in Črni Jurij še tri kneževine iz nahije požarevačke na pomoč, da čuva oni okraj pred Turki. Ker je z ostalimi otroci in ženskami odpravil iz Negotina tudi svojo ženo in otroke v Poreč, pride k njemu neki prijatelj in videnšči po sobi različno srebrno konjsko nakitje in vsakovrsne druge dragocene stvari, vpraša ga zvečer na samem, demu tudi teh reči ni odposlal z ženo v Poreč? Veljko pa odgovori: "Zenske naj nosijo in čuva o njihove srajce in nogavice in platno in prejo in pletivo; to so pa junaške stvari, katere sem dobil s svojo sabljo, pa treba tudi sedaj, da jih s sabljo čuvam; kdor pa tega ne more s sabljo čuvati in braniti, tudi ni vreden, da jih ima. Sramota bi bila, da pridejo Turki v mojo hišo, pa pri toliki slavi mojega imena, ničesar v nji ne najdejo." Ta njegov prijatelj je nameraval iti v Beograd, a Veljko ga zadržuje in ustavlja, rekoč: "Midva sva tukaj preživela skupaj mnogo veselih dni, ostani še sedaj, da razbijemo Ka-

pejan-pašo (o katerem se je govorilo, da hoče udariti z vojsko na Negotin), da dobiva tudi slavo." Prijatelj ga še vpraša, kako misli sedaj razbiti Turke, a Veljko mu odgovori: "E, kako? Svoje vojake in bečare popeljem prednje, pa jih namlatim." Takrat ni imel pod svojim poveljstvom vse vojske več kot 3000, pa še to ni bilo vse v Negotinu, nego je je bilo nekaj premeščene v Brzo Palanko, a nekaj v Veliko Ostrovo, a za Turke se je znalo, da jih gre na Negotin nad 15.000, radi tega mu reče prijatelj: "Toda zdaj ne udarilo na tebe samo subaši, nego pride carska vojska in pripelje bojne topove in granate; zato bi bilo morda bolje, da se ti ne zapreš v Negotin, nego da narediš še eno majhno utrdbo kje na planini, a tukaj da postaviš samo toliko pehote, kolikor je potrebno za čuvanje nasipa ter ti postavi dobre načelnike. Kadar udarijo Turki čez Timok, pojdi jim tako; naproti z vojniki in z bečari, pa ako jih razbiješ, vrni se zopet v Negotin nazaj!"

"Ako pa oni razbijejo tebe, — ne vračaj se več v Negotin, nego pojdi z vso konjenico in z vso vojsko, kar je